

JAROSLAV KUPČO

FOTOGRAF

jaroslav.kupco@kcc.com

R O Z H O V O R

V tomto Fotoprofile vám prinášame opäť svoju nahliadnutie na svet okolo nás prostredníctvom objektívu Jaroslava Kupča. Svojou fotografickou tvorbou zachytáva panenskú, technikou a civilizáciu nepoškvrnenú prírodu, tatranské alebo alpské štíty v tých najkrajších atmosférických metamorfózach. Je jeden z mála fotografův, ktorí stále fotia na čiernobiely negatívny a pozitívny materiál a fotky zväčšujú v komore zväčšovák. Fotografie berie vážne či už z kompozičného hľadiska, alebo aj samotným námetom. Fotografie premyslene komponuje, čaká na správne svetlo alebo oblaky. Prvoplánovosť alebo náhodu v jeho tvorbe nenájdete. Napriek tomu, že už precestoval s aparátom kus sveta, vždy sa najradšej vracia na Oravu a do Pienin. Fotografie vypovedajú o jeho veľkej vášni k horám. Paradoxne jeho najlepšie fotografie hôr sú z obdobia po úraze, ktorý sa mu stal v osemnástich rokoch. Aj napriek ťažkému zdravotnému hendikepu nezanevrel na hory, práve naopak. Našiel si k nim opäť svoju cestu, ktorú vám priblíži v tomto interview. Nakoniec presvedčte sa sami, všetko je "napísané" v jeho fotografiách.

MOHLI BY STE POVEDAŤ, AKO A KEDY STE SA DOSTALI K FOTOGRAFOVANIU HÔR?

Prvýkrát som držal aparát v ruke, keď som mal desať rokov. Otec mi ukázal základné veci. Potom som dlho robil len súkromné fotky z liečenia, akcie s kamarátmi. Sem-tam sa podarilo aj niečo vážnejšie. Vždy som chcel robiť vážnu fotku, ale nemal som na to fotoaparát. Potom mi jedného dňa nejaká dobrá duša ukradla batoh aj s foťákom, ktorý som mal zavesený vzadu na vozíku. S odstupom času sa musím tomu dobrodincovi poďakovať, lebo to bol krok, ktorý ma donútil kúpiť si kvalitný fotoaparát na kinofilm.

Fotograf

FOTO
P R O F I L

AKO VIDÍM, NAJRADŠEJ FOTOGRAFUJETE KRAJINU, ČO VÁS NA NEJ LÁKA?

Prírody je čoraz menej a menej. Dnes je skutočne obrovský problém urobiť panorámu Tatier tak, aby v zábere neboli stĺpy vysokého napätia, vysielacie mobilných sietí. No a vrchol nevkusy sú veľkoplošné pútače popri cestách. Niekedy sa až čudujem, či sme skutočne takí apatickí a je nám to už jedno. Lebo tak, ako dokáže taký pútač zohyziť krajinu, to sa nepodarilo ani komunistom so štyridsaťročnou devastáciou. Je to akási správa vo fľaši pre budúce generácie - takto to tu niekedy vyzeralo.

NECHÝBAJÚ VÁM NA OBRÁZKOCH ĽUDIA?

Niekedy možno trochu áno, síce fotím výsledky ľudskej práce (senníky, kôpky sena, drevený plot) a rád by som možno odfoťil aj ľudí pri tejto práci, ale nechce sa mi ísť potom za nimi a pýtať povolenie na uverejnenie fotky. Ja mám veľmi rád osobnú slobodu a pripadá mi veľmi neúčtivé odfoťiť niekoho a potom fotku vystaviť.

NIE JE TROCHA KOMPLIKOVANÉ S VAŠÍM HENDIKEPOM FOTOGRAFOVAŤ KRAJINU A HORY?

No tak to je veľmi komplikované, ale ja som asi z tých, čo si život radi sťažujú...skutočne, niekedy stačí urobiť pár krokov cez priekopu a ten záber by bol úplne iný, no ale nad tým sa už ani netrápim.

ČO BOLO NA VAŠICH PRVÝCH ZÁBEROCH?

Boli to zábery na otcovom fotoaparáte na Štrbskom Plese. No a boli to samozrejme tatranské štíty.

KTORÉ ZO SVOJICH ZÁBEROV SI NAJVIAC CENÍTE?

Tak ten svoj „životný“ záber som zatiaľ ešte neurobil, aspoň

si to myslím, a keďže nefotím dokument a ani reportáž, tak takú situáciu, ktorá je jedinečná, ani nemám šancu odfoťiť. Ale mám niekoľko záberov, ktoré mám veľmi rád a kde sa mi podarilo zachytiť atmosféru, ktorá sa už tak ľahko nezopakuje. No a mám podobný zážitok ako Peter Rafaj, aj ja som raz v zime odfoťil jeden senník na Orave, ale bolo veľa snehu a nedostal som sa k nemu bližšie, kompozične to bolo špatne. Keď som tam prišiel na jar, tak som ho márne hľadal. Asi trikrát som prešiel cestu, kde by asi mal byť. Potom som si všimol kôpku dosiek na zemi. Bolo veľa snehu, tak to asi nevydržal...

MÁTE NEJAKÉ MIESTO, KTORÉ JE PRE VÁS AKO MAGNET, NA KTORÉ SA MUSÍTE NEUSTÁLE VRACÁŤ?

Tých miest je niekoľko, keď tak počítam tak šesť, tri na Orave a tri v Pieninách. Väčšinou sú to osamelo stojace stromy, ktoré ma skutočne priťahujú ako magnet a neviem si predstaviť, keď niektorý z nich vyrúbu, alebo ho zasiahne blesk... to asi naozaj stratím kus seba. A pri jednom z tých stromov je opäť taký starý senník s deravou drevenou strechou a vždy sa poteším, že ešte stojí.

AKÁ NAJVTIPNEJŠIA PRÍHODA SA VÁM STALA POČAS FOTOGRAFOVANIA?

Keďže väčšinou fotím sám, tak si veľa srandy neužijem. Nebudem popisovať trápnu situáciu, keď som fotil, a potom som zistil, že som nemal film - aj to sa mi raz stalo. Ale mám takú peknú príhodu, keď som nadabil na pasúce sa ovečky pod Tatrami. Tak som vytiahol statív, nasadil foťák, filter, urobil kompozíciu (to všetko mi mimochodom trvá dosť dlho), keď prišiel ku mne bača. Ja som sa ho zo slušnosti opýtal, či mu nebude vadiť, keď si odfoťím ovečky. Samozrejme súhlasil, a aby mi pomohol, tak ich začal zháňať dokopy a naháňať pred objektív. No a tým sa pokojne pasúce ovečky naplašili, rozutekali sa a polovica z nich je na snímke rozmazaná - ale bača to myslel dobre.

FOTOFIL

KOHO OBDIVUJETE AKO FOTOGRAFA? MÁTE SVOJ VZOR?

Každý fotograf by chcel byť originálny, ale každý má aj svoj vzor. Pre mňa je to Ansel Adams. Jednak preto, že fotil hlavne prírodu, nádherné parky amerického juhozápadu, kde som mal aj ja možnosť pred pár rokmi fotiť, a aj pre technickú dokonalosť svojich záberov. A myslím, že dodnes neprekonanú. A zo slovenských fotografov sa mi veľmi páči práca Martina Martinčeka, pre jeho ľudský prístup k objektu fotenia. Fotil veľa ľudí, no nie ako papparazi, ale vždy si našiel aj osobný vzťah k fotografovanému človeku.

MÁTE NEJAKÝ FOTOGRAFICKÝ SEN, NIEČO, ČO BY STE CHCELI EŠTE DOKÁZAŤ?

No tak tých snov je viac, treba rozlišovať, čo chcem fotiť a ako chcem fotiť. Vo svete, ale aj na Slovensku sú miesta, ktoré by som rád nafotil, na to by nestačilo ani niekoľko životov. No a potom by som rád fotil na starý drevený aparát, kde by som vložil sklenenú dosku 24x30cm, na ktorú by som si sám nalial emulziu...a potom robil z toho kontakty. A taktiež by som si rád vyskúšal nejaké staré postupy ako bromolejotlač a pod.

AKÝMI PRÍSTROJMI TERAZ FOTÍTE? VRAJ STE SI NE-DÁVNO KÚPILI VEĽKOFORMÁTOVÝ PRÍSTROJ LINHOF?

Fotím Mamiyiu 645, veľkou výhodou toho aparátu sú výmenné filmové kazety. To znamená, že nie som odkázaný na vyfotenie filmu, keď chcem použiť iný, kazetu si jednoducho vymením. No a veľkoformátový prístroj je taký môj splnený sen, ale práca s ním je pre mňa veľmi náročná a ťažká. No povedal som si, že rok to skúsím a potom uvidím. Tu je výpočet môjho aktuálneho technického vybavenia: fotoaparát Mamiya 645, štyri kazety na film, objektívy 35mm, 45mm, 55-110mm, 105-210mm, 210mm, telekonvertor 2x. Filtre Hoya, Cookin a Linhof červený, zelený, žltý, oranžový, infračervený, šedý prechodový. Statív Rowi, ale potreboval by som

už nový, najradšej by som bol, keby to bolo Manfrotto. Ďalší fotoaparát je Linhof Kardan na ploche filmy 9x12 a 4x5, objektívy 75mm a 135mm. Ale ten by som radšej asi vymenil za Linhof Technika. No a potrebujem si dokúpiť ešte nejaké objektívy. Používam zväčšovák Durst s farebnou hlavou, objektívy Rodenstock. Filmy používam rôzne. No najčastejšie je to Fuji Neopan Across, Ilford Delta, FP4+ a SFX200, papiere Foma, barytovú podložku, kartón, popr. plátno (tu si lejem sám emulziu na plátno). A ešte niečo, možno zaujímavé, vývojky (aj negatívne aj pozitívne) spolu s tónovačom si pripravujem sám z chemikálií, pretože nepoužívam konfesné výrobky.

NEKOMPLIKUJETE SI TÝM UŽ AJ TAK NÁROČNÚ FOTOGRAFICKÚ PRÁCU?

Ale veď to by bola nuda, keby život bol jednoduchý :-). Ale ako som už hore spomenul, ja okrem toho, že som asi dosť komplikovaný typ, tak si ten život aj rád komplikujem.

AKO VNÍMATE SÚČASNÝ BOOM FOTOGRAFIE, KTORÝ ODŠARTOVALI DIGITÁLNE FOTOAPARÁTY?

Pokladám to za tragédiu. Svet je už totálne zahltený obrazom a bohužiaľ veľmi nekvalitným. Ľudia už nefotia, ale cvakajú. A potom si to v počítači „upravia“ a urobia výber. Ten neurobia nikdy, lebo na to nemajú čas. A kto nevie fotiť, tak to ani v počítači nevie upraviť. Pre mňa je najväčším utrpením, keď ma posadia pred počítač a začnú mi ukazovať fotky z dovolenky. A tých je tristo, päťsto, sedemsto..., väčšinou po takej stovke to ukončím. Rád si pozriem ich dovolenku, ale nech urobia výber, úplne stačí 15-20 záberov. A nemám vôbec nič proti digitálom, je to pohodlnejšie, čistejšie, rýchlejšie, jednoducho ideálne pre bežnú dovolenku. Digitál považujem za nepostrádateľný pre reportáž, dokument, reklamu. Už by som trochu váhal pri portréte a zátiší, no ale pre krajinu je to stále klasika. Ale veľkosť pamäťových kariet pokazila ľudí. Už nerozmýšľajú, len bezhlavo cvakajú. Voľakedy mal foto-

FOTO F I L

graf niekoľko drahocenných sklenených dosiek, urobil dva zábery denne, ktoré boli ozdobou každej výstavy. Ešte zvitkový film bol v poriadku, tam bolo osem záberov, ale už aj kinofilm pokazil ľudí. A taká perlička - pomerne často sa ma aj cudzí ľudia pýtajú, aký digitál si majú kúpiť...tak to im poviem, že ten, ktorý im padne prvý do oka a najviac sa im páči.

UŽ IBA NIEKOĽKO FOTOGRAFOV NA SLOVENSKU UPREDNOSTŇUJE KLASICKÝ MOKRÝ PROCES PRED DIGITÁLNYM, PREČO STE STÁLE VERNÝ ANALÓGU?

Je to v prvom rade kvalita. Rozsah jasu, aký nemá žiaden iný proces, či už farebná fotografia, alebo digitál, úžasná nepravidelnosť jemného zrna a ušľachtilý barytový papier. No a v tej fotke nechávam aj kus seba – myslím, že tie hodiny v tmavej komore zanechajú nejakú stopu aj na fotke.

PREČO VÁM VYHOVUJE PRÁVE ČIERNOBIELE SPRACOVANIE OBRAZU?

Vôbec nechcem teraz dehonestovať farebnú fotku, aj keď je často povrchná pre efekt, ale myslím, že čiernobiela ponúka niečo viac. Niečo, čo sa asi nedá popísať, čo treba precítiť. Ako to hovoria motorkári - v aute sa vozí telo, ale na motorke duša. A podobne aj tá čiernobiela fotka má akosi „dušu“.

ČO BY STE ODPORUČILI ZAČÍNAJÚCIM FOTOGRA- FOM, NA ČO MAJÚ ZAMERAŤ SVOJU POZORNOSŤ?

No tak to je dosť ťažká otázka, nerád by som niekomu radil. Najskôr asi aby fotili a necvakali. Aby spomalili, zastavili sa a rozmýšľali. Aby komponovali a dokázali čakať na správne svetlo. Je lepšie urobiť dve pekné fotky za večer, ktoré sa nebudú hanbiť ukázať kamarátom, ako dvadsať, s ktorými budú „otravovať“. A aby si kúpili menšie karty, na ktoré sa zmestí 10-20 záberov. A keď sa večer vrátia z fotovýletu a budú mať ešte polovicu karty voľnej, tak sú na dobrej ceste...

Ďakujem za rozhovor
Jozef Peniak

FOTO
P R O F I L

